

Něžný zmar sotva vykvetlých lilí i vášnivé výboje malých pudlíků

Doba živelného a barevného zakoušení všech chutí, které jsou mladým a bezstarostným párům nabízeny, se zlomí do doby dospělosti, starostí a pomíjivosti.

Také pokoj s pootočenou perspektivou pomáhá vizualizovat Vianovu fantazii
FOTO PATRIK BORECKÝ

také groteskně – tím je docíleno chtěného napětí.

Protikladnost je také zdůrazněna v pojetí postav i v jejich kostýmech. Zatímco Chloé a Colin jsou oděni do světlých, snad i polodětských kostýmů, Alice a Colin jsou v černém. Naopak příbuznost kuchaře Nicolase (Jiří Zapletal) a Alice (Marta Zaoralová) je podporována vizáží – oba mají černé paruky s mikádem a protažené oční linky. Vykazují tak výrazné asijské rysy. Schválnost? Možná, ale půvabná. Stejně okouzující je stále dorážející pudlík Dupont Matěje Anděla, jenž mezi lidmi také hledá sexuální uspokojení. Nebo tělnatý Ježíš Jana Vápeníka, který sice nosí vlastní kříž, nad utrpením druhých však není schopen se ustrnout.

PŘEVŘÁCENÝ BYT

Dvorní scénograf dua SKUTR Jakub Kopecký vytvořil i tentokrát fascinující scénu. Diváci jakoby nahlíželi do pokoje odříznutou střešou – přímo před sebou vidí podlahu s koberec a nezbytným lůžkem pro nemocnou, po bočních stranách a na stropě scény jsou okna (za kterými můžeme spatřit pařížské bulváry) a dveře. Tato pootočená perspektiva – která náš svět ukazuje z jiného zorného úhlu – dokonale naplňuje Vianovo svěbytné vidění plné absurdních prvků a metafor. Nasvícení koberec „na podlaže“ (umístěného přímo před zraky diváků) odhaluje druhý plán – kapelu Mastix (David Smečka, Matěj Anděl, Jan Vápeník, Jakub Tvrđík, Martin Sedláček, Magdalena Ebba Pavličková).

Přesto jsem si uvědomila, jak málo čeští režiséři využívají i sebenápaditější scénu. Nebo – jak málo jsou schopni předem zhodnotit, co přesně jejich inscenace bude potřebovat. Pokoj je funkční, když se příběh má odehrávat v bytě Colina (případně i na oslavě narozenin pudlíka), když však Colin s Chloé cestují, jsou v kostele (na jehož popisu si Vian dal hodně záležet), tak herci jen odejdou na předscénu a vše spočívá už jen na fantazii diváků. Jedno konkretizované prostředí je zkrátka v tomto případě nevhodné. Také rozklad bytu, který kopíruje zmar jeho obyvatel, je zde opominut.

Je to však jediný podstatnější nedostatek královéhradecké inscenace. Naopak zdařile pracují inscenační svícením – výrazně teplé červené, chladně modré, něžně růžové odstíny navozují žádanou atmosféru, charakterizují pocity a rozpoložení postav. Přičteme-li účtyhodnou dramaturgii, standardně dobré (mnohdy i excelentní) herectví místního souboru a nespoutanost Mastixu, vyjde nám divadelní sukces sezony.

Klicperovo divadlo, Hradec Králové – Boris Vian: Pěna dní. Režie, adaptace SKUTR, scéna Jakub Kopecký, kostýmy Simona Rybáková, hudba David Smečka a Mastix. Premiéra 12. března 2016. (Psáno z reprízy 16. března 2016.)

Vzadu dábelky rudě nasvícená kapela Mastix FOTO PATRIK BORECKÝ

Pěna dní (L'Écume des jours) Borise Viana je literární dílo, ke kterému se můžete vracet celý život a pokaždé ho přečtete jinak. Jako by to byl román schopný pohybu (záměrně nepíšu života, protože životaschopný je skoro již sedmdesát let), jenž se rozhoduje, které věty vám ukáže tentokrát.

LENKA DOMBROVSKÁ

Jeho přenesení do divadelního jazyka je krásnou výzvou a zákonitě také musí být pro některé diváky zklamáním.

U nás byla **Pěna dní** inscenována pouze šestkrát (dle údajů Divadelního ústavu). Poprvé v roce 1992 ve foyer Divadla Jiřího Myrona v Ostravě, dramaturgii vytvořil Jan Roubal, režisoval ji Radovan Lipus. O dva roky později vznikl muzikál Milana Svobody a Jana Vedrala v Městských divadlech pražských. V roce 1998 byla uvedena absolventská inscenace studentů JAMU v brněnské Martě. (Z dnešního pohledu je jistě zajímavé obsazení – Colin: Petr Bláha, Chloé: Monika Zoubková, Chick: Jaroslav Plesl, Alise: Eva Novotná, Nicolas: Tomáš Šulaj...) Po delší odmlce vypadal přelomový rok 2012, kdy rovnou dva mladí, kreativní režiséři uvedli svou **Pěnu dní** – Anna Petřelková v Divadle Petra Bezruče a Jiří Havelka v pražské La Fabrice.

Obě inscenace z roku 2012 jsem viděla a byla jsem zklamaná (jako vášnivý čtenář Viana), stejně jako z Gondryho filmu o rok později. Nemá asi smysl popisovat, co přesně se míjelo s mým čtením, v každém případě to bylo něco jiného (v divadelních adaptacích obsazení a zobrazení nezbytné postavy Myšky, často převažující sladkobolnost, nemožnost postihnout všechny Vianovy personifikace a fantazie, málo humoru). **Pěna dní** se pro mě stala nepřevoditelným dílem.

KDYŽ SE NĚKDO VDÁVÁ

Zlomilo se to až nyní v Klicperově divadle. Lukáš Trpišovský a Martin Kukučka uvedením **Pěny dní** završili svou královéhradeckou trilogii o lásce. Předchozí inscenace **Labutí jezero** a **Evžen Oněgin** byly pro některé diváky a recenzenty až moc uhlazené, milé, líbivé... (Já obě oceňuji, protože onu líbivost – elegantnost a ornamentálnost – považuji za charakteristický znak režie dua SKUTR a nemyslím si, že je samoučelná a zabíhá ke kýči. Navíc ke zvoleným tématům a příběhům. Nyní se navíc tvůrci nenechali svést k vyprávění dojmavého příběhu o tragicky ukončeném

milostném vztahu. Tato **Pěna dní** je o životě a živočišnosti. O touze, která vždy vyprchá.

Snad překvapivě, ale logicky a po smyslu akcentovali žádostivost, ne lásku romantickou – čistou a chladnou jako lekníny. Inscenace začíná Colinovým přáním: *Chtěl bych se zamilovat. Ty by ses chtěl zamilovat. On by se chtěl zamilovat...* A poté se – na oslavě narozenin pudlíka Duponta, na bruslení i během svatby zdůrazňuje láska tělesná. Tančí se sexy tanec hopsatrot za živého hudebního doprovodu kapely Mastix. Také v druhé části se ukazují tělesné (ovšem trochu i duševní a intelektuální) touhy postav a jsou naprosto přirozené, i když už ne tak přitažlivé a rozjařené. Návštěvy (Doktor Mišmaš, Alice) si rovnou zalezou do postele k nemocné Chloé, Colin stále nadbývá Alici, nyní to už je však spíše akt osamělosti a volání o pomoc – Chicka již uspokojují jen knihy J. S. Partera a Chloé umírá. Postavy chátrají, a tím se z nich vypařuje radost, život i plnokrevná tužba.

Při dramaturgii se Skutři příliš nerozbiřili do vlastních fantazií, stačila jim ta Vianova. Samozřejmě nelze pojmout vše – nechybí však podstatné: Jean Sol Parter a Ježíš, úhoři v potrubí, pianocktail, sněžní krtci a především smrtící leknín. Skutři rádi používají repetice. Důležitým motivem je skladba Chloé Duka Ellingtona, která zní v různých variacích, až nakonec zůstává jen kvilivě *Ajajaj* pronesené Ježíšem a poté i Chloé. Výrazné je i slovní opakování. Zřetelné je především to před přestávkou a před předělem ve vyprávění i atmosféře inscenace. Jedná se o rozmluvu Colina a Chloé po svatebním obřadu. *Colin: Co chceš dělat teď, má Chloé? Chloé: Líbat se. Colin: No ovšem... A pak? Chloé: Pak... to nemůžu říct...* Rozmluva je vždy korunována zvoláním svatebčanů: *Hodně štěstí.* Tento postup vytváří stíněnou atmosféru. Mělo by se jednat o „velký den“ mladého páru, kdy se budou líbat, radovat a milovat, přesto však cítíme, že se později stane něco tragického. Víme totiž, že nic není věčné. Stejně působí i slova Seifertovy Svatební písně, proslavené Hanou Hegerovou, jež po částech a gradačně pronáší Nicolas. Začíná na svatbě slovy: *Kytice, závoj, slzy, / i štěstí rozplakává, / jak je to hezké, / když se někdo vdává.* A končí na svatební cestě, kdy se u Chloé poprvé objeví příznaky nemoci: *Kytice zvařla / a opadává / jak je to smutné, / když se někdo vdává.*

Doba živelného a barevného zakoušení všech chutí, které se mladým a bezstarostným párům nabízejí (podporovány neustále znějící hudbou a tancem), se zlomí do doby dospělosti, starostí a dočasnosti (kdy se pohyby zpomalí, působí unaveně a hudba už jen pláče). Pomíjivost a bolestná krása lidského bytí je to hlavní, co inscenace ukazuje.

ZLOMENÉ KVĚTINY A SRDCERVÁČI

A naplňují to také herci Klicperova divadla. Především Marie Poulková jako něžná a křehká Chloé. Nejprve je radostnou a rozvernou dívkou, poté tiše trpící ženou. Za květinovým závěsem připomíná topící se Ofélii. Colin Miroslava Zavičára je spíše bezstarostným chlapcem než mužem – v šedém obleku s krátkými kalhotami a buřinkou. Jeho přerod není tak výrazný. Mnohem citelnější je u Chicka, ten se odehraje ve zkratce přímo před diváky. Nejprve má jeho představitel Jan Sklenář černý oblek s bílou košilí jako správný švihák, poté – když už se jeho vášně pro Jana Sola Partera dostane za únosnou, tedy s životem slučitelnou mez – obléká černý rolák a nasazuje si černé, „intelektuální“ brýle. Je to podstatný obraz, při kterém opět zazní tóny smíchu (výsměchu) a smutku. Roztomile i mírně zvrhle působí častá blízká, velice kontaktní přítomnost Myšky v podání Ondřeje Malého u Chloé. Je dobře, že není myšák navlečen do nějakého plyšového kostýmu a vypadá lidsky, i když

Žena mezi dvěma roztouženými muži (Marta Zaoralová, Jan Sklenář a Miroslav Zavičár)
FOTO PATRIK BORECKÝ

